

כגאולה אריכתא דמיו: אמר רבי אלעזר א"ר^ד אבינא "כל האומר תהלה לך ביה תרתין דלמי בלתי צ"ת ויש זו בכל יום * שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא מאי מעמא אולימא * שבת כנסת מזון לכל מי: אפילו הכי. משום דאיתא בלתי ב"ת ניבא *^ה אשוי תמימי דרך דאיתא בתמימי אפי"ן אלא משום דאית ביה פותח את ירך ניבא * הלל הגדול דכתיב ביה * נתן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתין אמר רבי-יוחנן מפני מה לא נאמר

2) ערוך השלחן סיי קלב

א ואחר ציי קדיש אמרו אשרי ולמנצה יענך ובא

לציון ואתה קדוש וכו'. והטעם מאשרי משום דאמרינן ריש ברכות (ד): כל האומר תהלה לך דג' פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, ולכן תקנו בשחרית שני פעמים אחד קודם התפלה ואחד לאחר התפלה ובמנחה פעם אחת קודם התפלה, דכשם שבשחרית יש שני קדושות לבד קדושה דיוצר שאינו אלא סיפור איך המלאכים אומרים קדושה ולכן יש שני פעמים אשרי בשחרית ובמנחה יש קדושה אחת תקנו פעם אחת אשרי,

ב ועוד טעם באשרי לפי שהכנונו מזון הנפש בקריאת שמע ותפלה וטלית ותפילין ויחוד השם ואהבתו, לכן מבקשים עתה שישפיע לנו בחסדו מזון הגוף שיתן לנו את אכלינו בעתו שיזמין לכל איש ואיש די פרנסתו, וזהו פותח את ירך. והשני פסוקים

ג וביין שאנו מבקשים פרנסתינו, לכן אומרים מזמור יענך ביום צרה, וכמו שאמרו בשלהי ברכות (סד.) למה כתיב (הפס' כ ט) 'ישגבך שם אלהי יעקב' ולא אברהם ויצחק, מכאן לבעל הקורה שיכנס בעובייה של קורה, ופירש רש"י (ד"ה שילח) אם בא לטלטל הקורה ממקום למקום, כלומר יעקב שכל הבנים שלו וטרח בגידולם יבקש עליהם רחמים. עכ"ל. דיעקב היה לו צער גידול בנים וטרח לפרנסם והגיע לו צרות רבות מעשו ומלבן והקב"ה חלצו מכולם, כמו כן יחלצנו מצרותינו. ובמדרש שוחר טוב

5) לבוש סיי קלב

ג"ל. ואח"כ אומרים ובא לציון וכו', והוה הנקרא סדר קדושה מפני שיש בה כל הקדושה, אע"ג שכבר אמרנו הקדושה שהי פעמים יוצר ובתפלה, תקנו סדר קדושה, משום שבתחילתו נזרו מלכות הרשעה על ישראל שלא יענו קדושה בתוך התפלה, והיו אורכי"ם אלהם אם יענו קדושה בתוך התפלה, ולאחר התפלה כשהיו הולכים להם היו קורין וקרא זה אל זה וגו', דהיינו שילוש קדושה, ומתרגמין אותה מפני הריבה, הרי הוא פעמים קדוש כנגד יצר ותפלה. ונראה לי שמטעם זה תקנו ג"כ להקדים אלו השני פסוקים ובא לציון וגו' ופסוק ואני זאת בריתי וגו', שכיון שהיו כפופים תחת יד אומה הרשעה שגורו עליהם נזירות ושמדות לבטל התורה, לכך אמרו אלו השני פסוקים בלשון תהנה ובקשה מביד הגואל וינאלם מתחת ידם, ויכו לקיים חתם לא וימוש שפך ומפי זרעך וגו', ויוכלו לומר הקדושה כדינה, ולכך הקדימו פסוק ואתה קדוש וגו' ג"כ

3) גמ' סוטה מט.

אין וכו': אמר רבא בכל יום ויום מרובה קללתו מושל חבירו שנאמר * בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר הוי בקר אולימא בקר דלמחר מי ידע מאי הוי אלא דחליף ואלא עלמא אמאי קא מוקיים אקדושה דסידרא ואיהא שמייה רבא דאגדרא *

4) רש"י סוטה מט.

אמאי מוקיים. מאחר שהקללה הולכת תמיד ורעה: אקדושה דסידרא. סדר קדושה שלא תקנה אלא שיהו כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום דבר מועט שאומרו קריאתו ומרגומו והן כעוסקין בתורה ויפיו שנוהג בכל ישראל בתמלילים ונענומי הלכך יש כאן שמים קדושת השם ותלמוד התורה חביב הוא וכן יהא שמייה רעה מצדך שעוין אחר הגדה שהדרשן דורש ברצ"ם * כל שנתה היו נוהגין כך וס' היו נקצ'ין כל העם לשמוע * לפי שאינו יושל מלאכה ויש כאן מורה וקדושה השם: פדרים. סערי פשויות

6) רבינו יונה ברכות יג. מדפה"ר

יזכר אור וקדושה של ונא לציון גואל * אם לריך עשרה אם לאו נחלקו * המפרשים יש אומרים בכלל דבר שבקדושה ויש אפי"ן אומרים אותו בפחות מעשרה ואומרים שכשמגיע לשהי ברורה ידלג אותו אצל רבני זרפת ז"ל ומקלף הגלונים ז"ל (תשובת הגאונים שער"ה) אומרים שמוטב היחיד לאומרו * ללא הוי בכלל דבר שבקדושה אלא קדישך שאנחנו מקדישין אותו וצניבואל צות אמרו שאפי"ן לנו לעשותו בפחות מעשרה אלא קדושה של יזכר שאפי"ן אנו מקדישין אותו אלא מוכיחין הקדושה שאומרים לו משמתי מותר ציחיד דאינו אלא כמו ספור וכן ג"כ ונא לציון כיון שאינו אלא פסוקים צעלמא שאנו אומרים אותם אפי"ן צך כלום ולאו נטה דעת מורי הרב נר"י

סיום תפילת שחרית

אשרי-ובא לציון

ערוך ע"י יחזקאל הרטמן

לדבריהם

וליוהר

שהיחיד

13) משנה ברורה סיי קלב

ב (ה) לצאת מבית-הכנסת וכו'. דכיון (ו) הדעולם מתקיים על זה, צריך ליהרהר מלולול כוה. ולפי מה שביארנו לעיל דנכון להדר לאמרם בצבור, (ז) ממילא צריך ליהרהר שלא לצאת מקודם אפילו אם ירצה לאמרם בפני עצמו, אם לא בשעת הדחק: (ו) קדושה דסדרא. הוא

11) מגן אברהם סיי קלב

ק"ב כשמברכין דבר, יש להכריז קודם שמתחיל המון אשרי, ולא צ"ן אשרי לנמנמ, וכל שכן בשעה שאומרים אשרי שמתבטל כוונתם (עמודי שש וסמ"ע צ"ח ס"מן (רס"ז) [רס"ו] * ס"ק ד, וכן משמע צ"ח ס"מן תק"ן ד"ה ומ"ש וס'). ונראה לי דאם נא לצאת הכנסת בשעה שאומרים סדר הקדושה, יאמרה עמהם אפי"ן קודם תפלתו, דהא יש אומרים לפני היחיד אומרה. והוא הדין ליכול לאומרה קודם שיאמר השני פסוקים, דהיינו ונא לציון וגו' ואני זאת וגו', ואח"כ יאמר השני פסוקים. ע"ן בילקוט [שמעוני] פרשת עקב (רח"מ פתח), ומכל שכן שיהיה לומר אשרי ולמנמא אח"כ, כדי לאומרה עם הצבור: א יצאו. כח צבא צבאים [שער הכוונות ע"ן עליו לשבח] שאמרו אחר כל תפלה מג' תפילות, וכן כתב בנכנסת הגדולה ס"מן ל"ד [הנה"ט] שכן נוהגין עם. אצל צבא פני שמי ידות [דבר חיים קמ, ב] צבא מולעת יעקב [סוד השיר שהלוי אומרים כג, ב] כתב שאפי"ן לומר צבא, עכ"ל כדאמרינן בגדולה. ובסוף עליונא אמר

12) שער הציון סיי קלב

יש קצת על צידו: (ב) טור: (ג) מגן-אברהם ודרך-הימים. וע"ן במגן-אברהם שכתב עוד דיאמרנו אפילו קודם התפלה כבשא לכ"ת-הכנסת (צ) ואברהם אומרים קדושה דסדרא, וכמורמה שהעולם לא נהנו כן: (ד) ט"ז: (ה) לבושי-שרד:

14) מגן אברהם סיי טו, ו

ובקדושה יאמר רק קדוש וציון, ולא ימלך (כל ז' צ"ח דברי תמידות טב). י ד"ה וכן לע"ן משמע שעינין גס ימלךן שזה שייך לקדושה, אצל בתוספתא פרק קמא דברכות [הלכה יא] משמע כדברי ל"מ. ונראה

16) שערי תשובה סיי קלב

ס"ח פ"ה) שהאר"י לא היה חושש לזה והיה אומר מלת התרגום בקול רם. אך לפי מה דמשמע בב"י ס"מן ג"ט ו"ה [וכתב] עיקר הטעם שלא יקראו בקול רם כדי שלא יהיו הצבור אומרים יחד, ולשון תרגום ביחיד דוקא כמו שכתוב בוזה, אבל לקרות בקול רם בפני עצמו שלא ביחד עם שאר אנשים מהצבור יכול לומר אך בקול רם. וכן כתב בשלמי צבור [קנה, א], וכתב דהוזהר מיידי לבקור שלא שיתתפו לקרות בשנים ביחד, ע"ש. וכן כתב דמאבדורה [עמוד קכב] נראה שגם פסוק [שמות טו, יח] ה' ימלךך יש לומר בלחש, ע"ש:

7) טור סיי נט

ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שחידד יכול לאמרה שאינו בא עתה לקדש אלא סיפור דברים היאך המלאכים מקדישים ולא דמי-לקדושה שבתפלה שאומר נעריצך שאותה ודאי אינה בפחות מעשרה. והכי איתא במסכת סופרים קדושה שביוצר אור ושכסדר קדושה יחיד אומר אותה

9) שולחן ערוך סיי נט

ג ד ב [ה] יש אומרים שקדושה שביוצר יחיד אומרה לפי שאינה אלא סיפור דברים * ויש אומרים שהיחיד ג מלגה ואינה נאמרת אלא בצבור * ויש לחוש יאמרנה בנינו ופעמים ד בקורא בתורה: הגה (ז) וכנר פשט המנהג * כסבלה הראשונה והיחיד אומר אותה (ז) [וכשעונין קדושה זאת אומרים אותה בקול (א) רס:]

10) שולחן ערוך סיי קלב

א [א] * מתרגמין קדושת (כ) ובא לציון [ב] וצריך ליהרהר * בו מאד לאומרו בכוונה (א): הגה ולע"ן אפי"ן היחיד אומר דינה כפי קדושה שצונו ע"ן לעיל (ב) * ס"מן י"ט: [א] * ובקדושה שנתרגום (א) יחיד אומרה ולא (ב) שניס ופי"ן לאומרה בקול רס:]

ב י אסור לאדם לצאת מבית הכנסת קודם קדושה

(ה) דסידרא: הגה (א) * ואומרים אחר סיום התפלה

א (ג) עליו לשבח מעומד

ל"ז ויזהר לאומרו בכוונה * וכשמגיע

15) מחצית השקל סיי טו

תתקבל. כי מצד הדין סוף קדיש הוא קודם שמתחיל תתקבל: רק קדוש וברוך כו'. דרשני פסוקים הללו שמעו ישעיה [ו] ג [ו] ויחזקאל [ג] יב מפי המלאכים שהיו מקדישים: ויא ימא"ך. וכל שכן מה שמוסיפים בשבת נזום ואפילו פסות מנן י"ג אומר אותה אצל כספר הוזהר כפוז שאפי"ן היחיד אומר קדושת יזכר ואפילו קדושה ונא לציון צבאשן הקדש אפי"ן היחיד אומר אותה וזה לשונו צפרשת תרומה (קלב): קדושה דא דקא תקדיש תלאכי עלאי לוא איזו ציחיד וזה אוקימנא כל קדושה דלזיהי בלשון הקדש יחיד אסור ליה למימר לה מרגומא לעולם ציחיד ולא צבאשן אפי"ן וסימנך לרזח דא שניס מתקדא ואחד תרגום שניס לישנא דציגאין איזו דודאי קדושה בלשון הקדש אסור איזו ציחיד קדושת תרגום אסור איזו צבאשן אלא ציחיד לעולם אחד תרגום טענין ולא מרין ולא יחיד תרגום אלא למעוטי והכי איצטריך לשון הקדש אמת לרצוי והכי איצטריך דמעלין בקדוש ולא מורידין ובמרגום מורידין ולא מעלין אחד טענין ולא יחיד ולא מעלין כלל עכ"ל. ומכאן חז"ן שהטעם שאנו אומרים קדושת תרגום שנוצא לע"ן בלשון הוא מפני שדבר שהוא בלשון תרגום אפי"ן לאמרו ברצ"ם ולכן אומר אותה כל יחיד לפני עצמו. ואפי"ן על פי שהעולם נהגו לומר קדושת יזכר ציחיד דלמא לעניות דעמי שמתאר שאפי"ן דבר זה מפורש בתלמוד יש לנו לתפוס כדברי הוזהר וכמו שכתבתי בס"מ ל"א דין הגמ' תפילין צמול המועד: וכן